

Irlanda: un sistema bipolar

Joan MARCET

Universitat Autònoma de Barcelona

Working Paper n.58
Barcelona 1992

Tot a Irlanda gira al voltant del procés d'independència i de l'esforç per superar un cert sentiment d'aïllament. És el 1937, després de decennis de lluita contra Gran Bretanya, quan Irlanda es proclama Estat sobirà i es dota d'una Constitució que amb algunes modificacions, continua vigent.

Per entendre el desenvolupament del sistema irlandès de partits polítics, cal analitzar la formació d'aquests partits, que va estretament lligada al procés d'estructuració de l'Estat Nacional.

De fet, la situació actual representa la tercera fase de la història del sistema de partits irlandès.

Després que els partits parlamentaris integrats en el sistema britànic (1830-1918) varen ser substituïts pel partit nacionalista revolucionari Sinn Fein (1918-1922), portaveu del moviment per la independència, amb la fundació del nou Estat independent el moviment nacional es trenca i sorgeixen els dos grans partits que des d'aquest moment han dominat l'escena política irlandesa.

a) Tradicció política i lluita per la independència

No cal refer la llarga història de les relacions d'Irlanda amb el centralisme anglès, ni descriure la seqüència d'assemblees i parlaments irlandesos d'abans del segle XIX, per concloure que l'Irlanda contemporània arrenca de la llei d'unió dels regnes de Gran Bretanya i d'Irlanda de desembre de 1800, que dissol l'Assemblea irlandesa i concedeix una representació de 100 diputats d'Irlanda al Parlament britànic de Westminster (integrats en els partits britànics existents en aquell moment).

El 1829, els diputats catòlics irlandesos liderats per Daniel O'Connell crearan un moviment legalista i parlamentari, impregnat dels ideals i de la ideologia de la Revolució francesa, que lluita per l'extensió dels drets cívics dels catòlics i que es proposava com a objectiu la independència d'Irlanda.

Del grup dirigit per O'Connell se'n separarà el Moviment "jove Irlanda", d'orientació independentista i insurreccional, que trobarà en organitzacions secretes, com els Fenians (que fa referència a l'heroi i guerriller de l'antiga Irlanda, Finn Mac Cumhail), un recolzament eficaç, per les accions armades.

La gran fam del 1840 i el còlera de 1846, fan més d'un milió de morts a Irlanda i promouen les grans onades migratòries. A partir de la segona meitat del segle XIX, comencen a configurar-se les dues grans tendències de la vida política irlandesa: d'una banda, una orientació realista i legalista, i per tant reformista; d'altra banda, una tendència absolutista i insurreccional, per tant revolucionària. Malgrat tot existeixen força lligams entre les dues, i el reformisme es situa normalment més a l'esquerra, del

punt de vista econòmic i social, que els revolucionaris recolzats en valors i estructures més tradicionals, especialment en el catolicisme intransigent.

El 1870, Isaac Butt funda "l'Associació pel Home Rule" que es proposava obtenir un estatus autonòmic per Irlanda en el marc d'una associació política amb la Gran Bretanya. El 1879 Michael Davitt crea la Land League amb el doble objectiu de defensar els interessos dels grangers i donar suport a la reivindicació del Home Rule. Quan el 1890, Charles Stewart Parnell succeeix a Butt al front del Moviment, sembla possible l'obtenció d'un estatut d'autonomia donat el suport dels diputats irlandesos seguidors de Parnell als governs liberals de Gladstone. Però el projecte de Home Rule proposat per Gladstone és rebutjat una i altra vegada pel Parlament britànic.

El moviment autonomista es convertirà el 1900 en el Irish Nationalist Party sota l'impuls de John Edward Redmond, però la guerra europea de 1914 i l'oposició dels unionistes de l'Ulster, impedeixen la realització de l'estatut d'autonomia, i en les eleccions parlamentàries de 1918 el partit autonomista és clarament vençut pel Sinn Fein que havia pres el relleu del moviment per la independència.

El Sinn Fein (literalment "nosaltres sols") va ser fundat el 1905 per Arthur Griffith, sobre la base de fusionar diverses petites organitzacions nacionalistes, i seguint les orientacions de Griffith que preconitzava la creació d'una monarquia binacional britànico-irlandesa. Però aquest Sinn Fein monàrquic perd influència a mesura que s'agreuja el conflicte amb la Gran Bretanya.

Després que l'aixecament de Pasqua de 1916, a Dublin, impulsat pel Sinn Fein, va ser durament reprimat pel govern britànic; el Sinn Fein perd la major part dels seus dirigents. Eamon de Valera, que ha pogut escapar de la repressió, es fa càrrec el 1917 de la direcció del partit i el converteix en un nou Sinn Fein d'orientació republicano-nacionalista. La nova formació s'estructura de manera estable, si bé s'autodefineix com a moviment nacional més que com a partit polític.

En les eleccions de 1918 al Parlament britànic, el Sinn Fein obté 73 dels 105 escons irlandesos, però els seus diputats no ocupen els escons aconseguits i el gener de 1919 es reuneixen a Dublín i es constitueixen en Assemblea de l'Eire (Dáil Eireann). El govern britànic reacciona declarant el Sinn Fein fora de la llei; mentre la seva branca secreta i militar (Irish Republican Army - IRA) multiplica les seves accions.

També una força política representativa dels interessos del moviment obrer comença a estructurar-se entre finals del segle XIX i primers anys del segle XX.

El 1896, James Connolly va fundar el Partit Socialista Republicà d'Irlanda, que a l'inici del nou segle es divideix en dos grups: un Partit Socialista i un Partit Laborista. Però el pronunciament favorable al Home Rule dels laboristes britànics el 1910, afavoreix la reunificació del socialisme irlandès. El 1911, Connolly i dos dirigents

sindicals irlandesos, Larkin i Johnson, aconseguen la fusió dels dos partits amb els sindicats, i creen el Trade Union Congress and Labour Party. La separació organitzativa entre partit i sindicat es produirà el 1930. La idea d'un socialisme nacional irlandès, continguda en la seva definició com a grup, està a la base del programa tradicional del Labour Party d'Irlanda .

El 1920 el govern britànic proposa la partició d'Irlanda i inicia una negociació amb representants del Sinn Fein que culmina amb la signatura del Tractat de desembre de 1921 que posa fi a la guerrilla i consagra l'existència de l'Irlanda del Nord o Ulster que continua sota sobirania britànica i l'Irlanda del Sud que obté una sobirania limitada dins l'àmbit de la Commonwealth.

Malgrat que el líder del Sinn Fein, De Valera, desautoritza els negociadors del tractat, aquest és aprovat pel Dáil Eireann per 64 vots contra 57. Aquest resultat augura ja el sorgiment dels dos grans partits irlandesos, la contraposició dels quals ha representat fins el present la base de la polarització existent en el mapa polític irlandès, que confirma la vella divisió entre "possibilistes" i "maximalistes".

Però representa, a la vegada, l'inici d'una nova confrontació fratricida que durarà dos anys i que comportarà una repressió sense pietat.

Les eleccions de juny de 1922 confirmen els partidaris del tractat, mentre que aquells que rebutgen l'acord aconseguit refusen prendre possessió dels seus escons i inicien la lluita armada. La constitució de l'Estat lliure d'Irlanda és aprovada el setembre de 1922 i acceptada per Gran Bretanya el desembre del mateix any. Des d'aquest moment la repressió contra l'IRA i el tercer Sinn Fein, que ha impulsat la guerra civil, és aconduïda pels antics companys d'armes.

El març de 1923, els partidaris del tractat en el govern, dirigits per William Cosgrave, funden el Cumann na n'Gaedhael (partit o família dels gaèlics) mentre la resta del Sinn Fein mantenia la seva oposició al jurament al rei d'Anglaterra i a la partició d'Irlanda i boicotejava el Parlament.

El 1926 el sector del Sinn Fein dirigit per Eamon de Valera decideix portar la lluita al terreny polític i parlamentari; constituint un nou partit, el Fianna Fail (Soldats del destí), mentre els republicans intransigents mantenen el tercer Sinn Fein i la seva organització militar l'IRA, amb l'objectiu d'aconseguir la unitat d'Irlanda, si bé la seva influència electoral, a partir de 1927, es redueix progressivament.

Mentre que el Cumann na n'Gaedhael -que el 1933 confluirà amb el Partit de Centre dels grans agricultors, i amb la Nation Guard d'orientació feixista, en el Fine Gael (Nissaga dels gaèlics)- es recolza en la pagesia rica i en la burgesia, el Fianna Fail va trobar el seu recolzament en la petita pagesia de l'oest rural.

El 1932 el Fianna Fail guanya les eleccions i, coaligat amb el Labour Party, accedeix al govern presidit per De Valera. El Fianna Fail i De Valera es mantindran en el poder durant setze anys, fins el 1948.

De Valera impulsa la Constitució de desembre de 1936 que transforma l'Estat lliure d'Irlanda en l'Eire, desapareixent els elements de submissió a Gran Bretanya, però mantenint un estatus particular dins la Commonwealth. En el terreny econòmic substitueix la política de lliure canvi practicada pel govern de Consgrave, per una política proteccionista tendint a l'autarquia, si bé, a partir de 1938, acaba amb la ruïnosa guerra econòmica contra Gran Bretanya.

b) La particular estructura partidària irlandesa

En les eleccions de febrer de 1948 el Fiance Fail perd el poder en profit d'una coalició dirigida per Joe Costello, cap del Fine Gael, i integrada per aquest partit, els laboristes, el Clann na Poblachta (clan o partit del poble, fundat el 1946 per Jean Marc Bride, i que intenta relligar el republicanisme radical al reformisme social avançat), i el Clann na Talmhan (clan o partit de -la terra, petit partit agrari fundat també en la immediata post-guerra).

La coalició de centre-esquerra dirigida per Costello impulsa l'adopció d'una nova Constitució (aprovada el 21 de desembre de 1948) que converteix l'Eire en la República d'Irlanda i la fa sortir de la Commonwealth, fet que elimina la darrera gran diferència que es mantenia entre les dues grans formacions polítiques irlandeses.

El 1951 De Valera retorna al poder al front d'un govern minoritari del Fiance Fail i prossegueix la seva política d'aïllament d'Irlanda. No serà fins el 1955, amb una nova coalició Fine Gael-Labour dirigida per Costello, que Irlanda ingressa a l'ONU. I el 1959, amb l'accés de De Valera a la presidència de la República, i l'arribada al govern del dirigent del Fianna Fail, Sean Lemass, que s'inicia una política de planificació i expansió econòmiques.

Des de 1948 fins a l'actualitat, l'alternança en el govern es produeix entre el Fianna Fail, que en termes generals es correspon al què és un partit conservador, i la coalició Fine Gael-Labour, liberals i socialistes respectivament (malgrat que per raons conjunturals el Fine Gael s'integri en el grup demòcrata-cristià en el Parlament Europeu).

EL FIANNA FAIL

El FF és el partit irlandès més important, i pot ser definit com un partit populista liberal-conservador que intenta comptabilitzar un republicanisme de caire tradicional

(especialment pel que fa a la política en referència a Irlanda del Nord), amb un conservadorisme cultural i de defensa de l'economia de mercat des de posicions liberal-conservadores.

En el seu origen el Fianna Fail era el partit de la petita pagesia republicana de l'Oest, dels petits propietaris i dels treballadors urbans acabats d'arribar del camp. Però des del seu accés al govern, el FF s'obre pas entre la classe treballadora i les classes mitjanes tradicionals de les ciutats de l'Est, gràcies a la seva política econòmica i social. En l'actualitat el partit gaudeix d'un suport força uniforme entre tots els sectors socials, característica que li permet mantenir-se com a primer partit electoral d'Irlanda.

L'única organització externa al Fianna Fail, però vinculada al partit, és la Taca (Manteniment), creada el 1967 i que reuneix a empresaris i comerciants rics que contribueixen regularment al manteniment financer del partit, especialment per les campanyes electorals.

Compta també, des de 1931, amb un diari propi, l'Irish Press que s'ha convertit en el segon diari d'Irlanda, amb una tirada superior als 100.000 exemplars.

Organitzativament, el Fianna Fail s'estructura de manera molt similar al partit conservador britànic. Els prop de 45.000 afiliats s'organitzen sobre una base local, parròquies o barris, i després en circumscripcions electorals. El seu òrgan suprem és el Congrés del partit (Ard Fheis), encara que es tracta més aviat d'un gran miting popular on les resolucions preses no s'imposen mai al partit. Les posicions polítiques del partit són decidides pel Buró executiu nacional i, sobretot, pel grup parlamentari (Parliamentary Party) que elegeix el líder del partit.

Des de finals dels anys seixanta, la incidència del ressorgiment del conflicte a Irlanda del Nord es fa notar a l'interior del Fianna Fail, i fa possible parlar d'una ala . nacionalista, que recorda més el passat militant del partit, i una ala liberal-conservadora mes pragmàtica i preocupada per l'evolució econòmica interna d'Irlanda.

El Fianna Fail, de manera més clara que la resta de partits irlandesos, es troba influenciat per l'Església catòlica, àmpliament predominant a Irlanda (95% de la població es declara catòlica), de manera particular en qüestions morals i espirituals, encara que també manté posicions molt conservadores en el terreny social i econòmic.

EL FINE GAEL

El FG, sorgit com. a resposta organitzativa a la força mostrada pel Fianna Fail a partir de l'arribada al govern, va constituir-se inicialment com un partit de notables recolzat en la gran burgesia i la pagesia rica. Després de diverses vacil·lacions, el Fine

Gael s'ha convertit en un partit d'orientació liberal, amb una base electoral majoritàriament conservadora (integrada pels sectors benestants de la societat irlandesa) i internament dividit entre una ala social-liberal i una ala conservadora.

El FG té una estreta relació amb la Irish Farmer's Association, l'organització agrària irlandesa que integra els agricultors rics, relació que es realitza a través de la notable presència de membres d'aquesta organització en el grup parlamentari.

El Fine Gael declara tenir uns 35.000 afiliats, distribuïts en unes 1.700 seccions locals. Organitzativament basat en la dèbil estructura del Cumann na n'Gaedhael, no es preocupa d'estendre's i consolidar-se com a partit fins els anys seixanta. Les organitzacions locals són normalment molt dèbils i relligades a través d'un aparell central en el qual té un gran pes el grup parlamentari. Des de tots els punts de vista, el Fine Gael és encara un partit parlamentari en el qual la base orgànica serveix només per les campanyes electorals, malgrat un cert esforç realitzat a finals dels anys setanta de dotar d'eficiència organitzativa a la pròpia estructura central.

Durant molts anys les diferències del Fine Gael respecte el seu gran oponent, el Fianna Fail, eren més de tipus personal i estratègic que de continguts ideològics i programàtics. Però la necessitat d'aconseguir integrar majories alternatives i d'adaptar-se al desenvolupament econòmic que es produeixen el país des de 1959, el porta a meitats dels anys seixanta a aprovar una nova orientació programàtica social-reformista (Towards a Just Society) i a acostar-se políticament al Labour Party. Les coalicions Fine Gael-Labour, alternatives als governs del Fianna Fail, seran possibles entre 1973 i 1977 sota la direcció d'un representant del sector més conservador del FG (Liam Cosgrave) i el 1981 i de 1982 a 1987 per l'impuls de Garret Fitzgerald, home de consens però més lligat al sector social-liberal.

La creació el 1985 d'un nou partit el Progressive Democrats (PD), partit d'orientació progressista, afecta electoralment de manera important al Fine Gael (en les eleccions de 1987 es situa per sota del 30% per primera vegada en els darrers trenta anys) i l'allunya novament del govern. La creació del PD ha afectat també, encara que en menor mesura, al Labour Party, però la col·laboració del Progressive Democrats en el govern Fianna Fail a partir de les eleccions de 1989 obren la incògnita del futur d'aquest nou partit.

EL LABOUR PARTY

El Partit Laborista, que com s'ha vist no té un origen lligat al moviment de lluita per la independència d'Irlanda, sinó a l'estructuració del moviment obrer i sindical irlandès, comença a trobar un espai a partir de la polarització nacionalista entre el Fianna Fail i el Fine Gael. Des que el 1932 entra per primera vegada a formar part d'un govern, el Labour s'insereix en el sistema de partits irlandès, amb una fisonomia pròpia en tant

que representant dels interessos dels treballadors.

La tendència progressivament creixent del laborisme (dins les limitacions d'estar situat en un país d'estructura agrària), es trenca el 1945 en produir-se la ruptura de la unitat sindical, que provoca també la ruptura del partit, creant-se el National Labour Party. Els pobres resultats electorals de 1948 (3,4% enfront del 8,7% del Labour Party), així com la participació del Labour en la Coalició Nacional de 1948-1951, faciliten la reincorporació del NLP al Labour Party.

Fins ben entrats els anys seixanta, el Labour obté el suport principal dels treballadors del camp i d'una petita part dels treballadors industrials organitzats. El 1967 el partit adopta un nou programa socialdemòcrata que l'ajuda a refer els lligams amb les centrals sindicals, li facilita l'adhesió de sectors intel·lectuals de Dublín i l'acosta a l'ala més a l'esquerra del Fine Gael, amb el qual retornarà al govern el 1973. També el 1967 el Labour Party s'adhereix a la Internacional Socialista.

La progressiva caiguda electoral des de 1977, no ha impedit la seva participació en els governs Fine Gael de 1981 i de 1982-1987. També la creació del PD el 1985 sembla haver afectat electoralment al Labour Party.

El LP declara tenir al voltant de 14.000 afiliats, als quals cal afegir els 2010.009 afiliats a través de les 17 organitzacions sindicals que de manera col·lectiva estan adherides al partit. L'estructura organitzativa del partit laborista és molt semblant a la del Labour britànic, amb la particularitat que la representació sindical és menys important, tant en el Congrés com en el Consell directiu del partit.

La relació del Labour Party amb les centrals sindicals és molt estreta, tant amb la Irish transport and General Workers Union (IT & GWU), d'orientació socialdemòcrata moderada, com, amb la més esquerranosa Worker's Union of Ireland, (WUI), ja que ambdues centrals contribueixen de manera considerable en el finançament de les campanyes electorals i en el balanç ordinari del partit.

Alguns sectors de la WUI donen suport a l'ala esquerra del partit, mentre que la IT & GWU sembla més propera al centre moderat. L'ala esquerra del Labour Party, que té força sobretot a Dublín, i tradicionalment contrària a la col·laboració amb el Fine Gael, va crear el 1975 el Liaison Committee of the Labour Party com. a tendència interna organitzada, i que, en col·laboració amb el Sinn Fein-Worker's Party i el Partit Comunista Irlandès, va produir un programa econòmic i polític alternatiu. Alguns membres notables d'aquesta ala esquerra, després de presentar-se a les eleccions de 1977 al marge del partit, seran expulsats i crearan el Socialist Labour Party.

ELS PETITS PARTITS

A més dels tres partits principals, que hem analitzat, existeixen a Irlanda altres partits menors, amb un pes polític i electoral poc significatiu.

Els comunistes estan dividits des de mitjans dels anys setanta en dues organitzacions: el Communist Party of Ireland, hereu de les organitzacions comunistes creades , entre 1933 i 1948, d'orientació dogmàtica que propugna l'objectiu de la semifracció irlandesa i un programa comunista ortodox; i el Irish Socialist, d'orientació reformista. Entre les dues organitzacions no compten amb més de 400 afiliats i no aconsegueixen arribar ni al miler de vots.

Per la seva banda, el vell Sinn Fein relligat a VIRA, s'escindeix en una ala "oficial" d'orientació marxista i una a la "provisional" ultranacionalista. Mentre el 'Sinn Fein provisional' no reconeix el parlament de Dublín, l'altre sector es constitueix el 1976 en el Sinn Fein-the Worker's Party que participa en les conteses electorals i obté una mínima representació parlamentària a partir de 1981 (4 diputats el 1987 i 7 diputats el 1989).

c) El sistema irlandès de partits

El sistema irlandès de partits polítics tradicionalment ha sigut definit com a pluralisme polaritzat amb partit dominant (Von Beym) o partit predominant (Sartori).

En qualsevol cas cal considerar les característiques molt particulars del sistema partidari irlandès. D'una banda, el Fianna Fail, que pels seus llargs períodes d'estada en el govern podria ser considerat com el partit dominant, és originàriament un partit d'oposició al sistema i, al contrari del que succeeix en els sistemes tradicionals de partit dominant, no és la força política impulsora d'un nou sistema polític, ja que no acceptava l'estatut d'Irlanda ni la divisió del país, i quan arriba al govern en la dècada dels trenta constitueix el cas insòlit d'un partit marginal que ocupa el poder i s'hi manté durant dècades.

L'alternativa a aquest particular partit dominant, és sempre una coalició dirigida per un partit que té un origen i una orientació política molt semblant. Així, la bipolarització existent a Irlanda té les arrels en les principals forces polítiques directament relacionades amb el combat d'afirmació nacional. La lluita per la independència d'Irlanda, al costat de la posició dominant del catolicisme varen impedir que el conflicte de classes jugués un paper important. Fins a l'actualitat, la dimensió esquerra-dreta té a Irlanda un significat molt menor que en la resta de països de la Comunitat Europea.

La caracterització del sistema de partits d'Irlanda en tant que bipolar, parteix doncs de l'existència de dues alternatives de govern possibles i de la no presència, fins avui, d'una coalició de govern que integri els dos principals partits, històricament,

personalment i programàticament sempre enfrontats.

Taula1

Resultats electorals				
	Fianna Fail	Fine Gael	Labour Party	Altres
1948	41.9	19.8	11.3	27.0 (6.8 CP/5.5 CT)
1951	46.3	25.7	11.4	16.6
1954	43.4	32.0	12.0	12.6
1957	48.3	26.6	9.1	16.0
1961	43.8	32.0	11.6	12.6
1965	47.8	33.9	15.4	2.9
1969	45.6	34.1	16.9	3.2
1973	46.2	35.0	13.7	2.9
1977	50.6	30.5	11.6	7.3
1981	45.2	36.4	9.8	3.4
1982	47.2	37.5	9.1	6.5
1982	45.2	39.2	9.4	3.3
1987	48.8	27.1	7.2	16.9 (11.8 PD)
1989	44.2	29.3	9.5	17.0 (5.4 PD)